

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Tel. 827 42 02

Fax. 827 64 53

Warszawa, 22 sierpnia 2000 r.

34809

RPO/350916/2000/VI/Z

Pan
Jarosław BAUC
Minister Finansów
WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze

Coraz częściej otrzymuję skargi na przewlekłe prowadzenie przez zakłady ubezpieczeń postępowania odszkodowawczego w sprawach zgłoszonych szkód, w których zakład ubezpieczeń jest ubezpieczycielem odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody wyrządzonej ruchem pojazdu mechanicznego lub ubezpieczycielem odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego, a także w sprawach w związku ze szkodami losowymi powstającymi w budynkach wchodzących w skład gospodarstwa rolnego. Chodzi więc o ubezpieczenia obowiązkowe, które w założeniu swoim, miały przede wszystkim zabezpieczyć interesy poszkodowanych na wypadek niewypłacalności sprawcy szkody, a także w sytuacjach klęsk żywiołowych i - w miarę możliwości - szybko i ugodowo załatwiać roszczenia.

Zakłady ubezpieczeń, gdy podnosi silną przewlekłość postępowania odszkodowawczego "zasłaniają się" treścią:

- § 32 rozporządzenia z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy

pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. Nr 26, poz. 310),

- § 24 rozporządzenia z dnia 3 kwietnia 1997 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia obowiązkowego budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych (Dz. U. Nr 36, poz. 220,), albo

- § 27 rozporządzenia z dnia 30 grudnia 1993 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego (Dz. U. Nr 131, poz. 63 z późn. zm.).

Stanowią one, że zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni, licząc od dnia otrzymania zawiadomienia o wypadku (ust. 1), gdyby natomiast wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń lub wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od wyjaśnienia tych okoliczności. Jednakże bezsporną część odszkodowania zakład ubezpieczeń wypłaca w terminie określonym w ust. 1.

Do uznania zakładu ubezpieczeń pozostawiona zostaje ocena czy wszystkie okoliczności zdarzenia ubezpieczeniowego zostały w pełni wyjaśnione, czas przeprowadzania nowych dowodów ich uzupełniania i analizowania, powoływania biegłych, co daje im możliwość legalnego przedłużania terminu dla uznania roszczenia i wypłacenia odszkodowania. Wskazane rozporządzenia nie nakładają natomiast na zakład ubezpieczeń prowadzące ubezpieczenie tych ryzyk - obowiązku powiadamiania poszkodowanego o przyczynach niezakończenia postępowania w terminie 30 dni z wykazaniem, że zwłoka powstała rzeczywiście z przyczyn obiektywnych oraz informowania o stanie w jakim postępowanie znajduje się i przewidywanego terminu jego zakończenia, co w konsekwencji w znacznej mierze wyklucza poszkodowanego z udziału w postępowaniu szkodowym.

Ewentualny argument, iż wymienione postanowienia rozporządzeń Pana Ministra odpowiadają treści art. 817 § 1 i 2 Kodeksu cywilnego - w mojej ocenie nie może się ostać.

Art. 817 Kc stanowi normę ogólną i głosi: „jeśli strony nie umówiły się inaczej”. W ubezpieczeniach obowiązkowych nie dochodzi do pertraktacji, nawet formalnych, stron co do warunków ubezpieczenia. Rozporządzenie Pana Ministra stanowiące - z mocy upoważnienia zawartego w art. 5 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (tj. Dz. U. 1996 r. Nr 11, poz. 62 z późn. zm.) - warunki umowy poszczególnych rodzajów ubezpieczenia obowiązkowego (art. 4 ustawy) powinno, zgodnie z treścią art. 5 ust. 1 ustawy, ustalić „zakres praw i

obowiązków ubezpieczającego i zakładu ubezpieczeń, wynikających z umowy ubezpieczenia”.

W mojej ocenie nie mogą skutecznie funkcjonować warunki ubezpieczeń, które nie zawierają wyraźnych postanowień, określających prawa i obowiązki tak zakładu ubezpieczeń jak i poszkodowanych w postępowaniu odszkodowawczym. Tak więc rozporządzenia stanowiące o warunkach obowiązujących do umowy ubezpieczenia powinny zawierać dyspozycje, że po zgłoszeniu szkody zakład ubezpieczeń podejmuje postępowanie szkodowe bez zbędnej zwłoki, a o zwłoce i jej przyczynach zakład ubezpieczeń obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić zgłaszającego roszczenie wskazując na termin przewidywany dla zajęcia stanowiska co do uznania odpowiedzialności za szkodę i jej wysokości. Przez odpowiednie informowanie poszkodowanego o biegu postępowania szkodowego należy dawać szansę wstępującym o odszkodowanie do ustosunkowania się do każdego przeprowadzonego środka dowodowego.

Sama możliwość wglądu poszkodowanego w akta szkodowe w zakładzie ubezpieczeń jest niewystarczająca.

Brak wskazanych postanowień w rozporządzeniach wyłącza lub istotnie ogranicza odpowiedzialność ubezpieczyciela względem poszkodowanego za niewykonanie lub nieterminowe wykonanie zobowiązania.

Pragnę przy tym ubocznie zauważyć, że zgodnie z treścią wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2000 r. (sygn. akt III CKN 110/98, Biuletyn Nr 7/2000 Biura Orz. S.N.) przepis art. 817 § 2 Kc nie upoważnia ubezpieczyciela do zaniechania prowadzenia postępowania likwidacyjnego do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego dotyczącego wypadku komunikacyjnego, w którym uczestniczył kierowca posiadający ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

W tym stanie, na podstawie art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 1 ~ lipca 1987 r. (tj. Dz. U. z 1991 r. Nr 109. poz. 471 z późn. zm.) proszę Pana Ministra o pilne rozważenie dokonania odpowiednich zmian w treści wskazanych w tym wystąpieniu postanowień ogólnych warunkach ubezpieczeń obowiązkowych - zapewniających poszkodowanym odpowiednie uprawnienia, a nakładających na zakłady ubezpieczeń obowiązek odpowiedniego zachowania się w toku postępowania likwidacyjnego szkód obytych tymi ubezpieczeniami.

W oczekiwaniu na stanowisko Pana Ministra

z wyrazami poważania

/-/ prof. dr Andrzej Zoll